

sorban a hazatelepítésre kerülő szovjet állampolgárok között kerül szétosztásra, akik a beauregard-i táborban sokszor hosszabb ideig vártak megfelelő szállítási eszközökre hazautazásukhoz. A lap szerkesztőségének több tagját már előzőleg letartóztatta és részben kiutasította a fr. rendőrség.

A francia hatóságok ezen újabb szovjetellenes intézkedése nem volt váratlan. Az a tény viszont, hogy a francia rendőrség szükségesnek tartotta a lap hivatalos beszüntetését, mégis arra mutat, hogy a francia kormány ma sem változtatott azon újabb politikáján, amellyel minden alkalmat kihasznál, ahol csak kellemetlenkedhetik a szovjet kormánynak.

A szovjet-francia viszony egyik-másik mozzanatában, nevezetesen a moszkvai francia repatriáló bizottság vezetőjének, Marquié ezredesnek ügyében is történt azóta újabb fejlemény. Marquié ezredes ugyanis kormánya hívására hazatért Moszkvából és jelentkezett a fr. hadügyminisztériumban. Ügyét azonnal vizsgálat alá vették és fegyelmi eljárást indítottak ellene. Az eljárás még folyik, úgyhogy eredménye még ismeretlen. Annyi mégis kiszivárgott már, hogy az illetékes fr. hatóságok minden igyekezetük ellenére is eljárásában nem tudtak olyat találni, amiért ellene – ahogy remélték – bűnvádi eljárást lehetne indítani. Hogy viszont fegyelmi büntetést nem fog tudni elkerülni, az biztosra vehető. Értesüléseim szerint néhány heti várfogságra fogják ítélni.

Marquié ezredessel ellentétben, nem engedelmeskedett a „hazahívó parancsnak” az Agence France Presse moszkvai tudósítója, aki Marquié-val azonos álláspontra helyezkedett és ez utóbbi moszkvai nyilatkozatát leadta. Az AFP erre megvonta tőle megbízatását. Az itteni hírek szerint ez ügy moszkvai sajtókörökben elég nagy port vert fel, és az ottani külföldi tudósítók nagy része az elbocsátott francia újságíró pártjára állt.

Fentieket összefoglalva a szovjet-francia viszonyra nézve megállapítható, hogy habár az utóbbi hetek folyamán nem is következett be olyan nagyobb jelentőségű incidens vagy fejlemény, amely azt fokozottabb mértékben mérgesítette volna el, mégis a két ország közötti feszült atmoszféra nem enyhült semmit, és francia részről nem nyilvánult meg semmiféle törekvés az irányban, hogy e viszonyt javítsa vagy akárcsak normalizálja.¹

MOL XIX-J-30-a 19. doboz (fogalmazvány, Károlyi saját kezű javításaival)

¹ 1948. január végétől március elejéig a párizsi követség jelentéseit Erős János tanácsos jegyzi mint ideiglenes ügyvivő. Február 10-i jelentését azzal kezdi: „Mai napon látogatást tettem Putrament lengyel nagykövetnél, hogy Károlyi követ úr kívánságának megfelelően informálódjak nála a lengyel nagykövetség tapasztalatairól a franciaországi lengyelek helyzetének alakulásáról.” A tapasztalatokat a franciaországi magyarok erősödő rendőri zaklatása ellen szeretnék felhasználni. (MOL XIX-J-30-a 19. doboz)

421. KÁROLYI MIHÁLY ZSOLT BÉLÁHOZ

(Párizs, 1948. január 21.)

Szomorúan, de ugyanakkor megnyugvással hallottam, hogy fenn vagy a Zaubergegen.¹ Meg vagyok győződve róla, hogy ez nemcsak fizikailag, de lelkileg is jót fog tenni Neked. Azt hiszem, hogy egy-két hónapi távollét a budapesti légkörtől még egy újságírónak sem árt. A hegytetőről jobban át lehet tekinteni az erdőt, mintha az ember benne jár.

Azon legfeljebb csak én búsulok, hogy nem jöhetsz át Párizsba, mert ez a város többé nem Paris-Lumière, hanem inkább Paris-Obscurité.² A városon még ma is érezni a német okkupáció gyilkos atmoszféráját. Ettől a magasfeszültségű nyomástól még ma sem

tudott teljesen megszabadulni. A résistance m zeshetei elmúltak, és ismét előbukkantak a kollabor tor k, akik ha most nem is a németekkel, de éppen olyan hévvel az amerikaiakkal való együttműködésben  lik ki magukat. A francia burzsoázia nem is annyira az oroszoktól vagy a németektől f l, hanem saját munk st megeikt l, azoknak szociális előretörésétől reszket. Hivatalos minőségemben kénytelen vagyok olyan k r kben is megfordulni, akikkel a két háború között nem tartottam fenn többé az összeköttetést. Vonatkozik ez részben itteni rokonaimra. Ezeknek a szalonjait a végtelen ostobaság és tájékozatlanság jellemzi. Nemegetszer előfordult, hogy rokonszenvező k zszorit ssal adnak kifejezést sajn latuknak. Ilyenkor a részvét elnéző mosolyával adják tudtomra, hogy mennyire elszomorítja őket az, ami Magyarországon történt, azaz a nagybirtok felosztása. Az ilyen r szv tmegnyilatkoz sokra nem tudok másként válaszolni, minthogy  gy tesztek, mintha nem értettem volna meg őket. Az egyik, mondjuk, X gr f,³ aki még az első világháború előtt Franciaország b csi nagykövete volt, ezekkel a szavakkal fordult hozzám: *Alors que fait votre cher cousin Berchtold? Est-ce qu'il vit encore?*⁴ - Erre elfogyott a türelmem és megmondtam neki, hogy csodálkozom azon, hogy Berchtoldr l mint kedves emberről emlekezik meg, hiszen éppen a franciákkal szemben nem volt valami kedves. Neki köszönhettek az első világháborút.

Az angol nagykövet fényen bálján nem egy kollabor nssal találkoztam, és az egyikkel a szépségéről híres Lady Diana különösen hosszan társalgott. Ez  gy megy mindenfelé ezekben a szalonokban. Akik tegnap még megbélyegzett kollaboránsok voltak, ma mindenütt bejáratosak és közkedveltek.

Ami a politikai életet illeti, el lehet mondani, hogy Franciaország kett szakadt: jobb- oldalra és baloldalra. 30% kommunista - a többi, noha marakodik egymással, egyvalami- ben megegyezik, és ez az antikommunizmus. A szoc.dem-ek égen fontosak ezen hetero- gén társaság számára, mert hiszen  k adják a troisi me force szociális látszatát. Ezt a New York Herald Tribune legutóbbi vezércikkében nyíltan beismerte. Nem akarok j s- l sokba bocsátkozni, de lehetségesnek tartom, hogy Schuman megbukik, azonban nem De Gaulle javára - akit az amerikaiak macakss ga miatt egyedül, dikt tor k nt nem akar- nak -, hanem Reynaud kedv  r t. Reynaud az amerikaiak egyik bizalmi embere, s amel- lett ő volna az utolsó fügefalevél a szoc.dem-ek számára, mert h t De Gaulle-t mégsem fogadhatják el. Ameddig De Gaulle létezik, gondoskodni kell egy ersz t-gaulleizmusr l.⁵ Itt nem is annyira egy troisi me force-r l mint inkább egy troisi me faiblesse-r l⁶ van szó, amelyet Marshall doll rjaival akarnak életre injekci zni. Arról pedig egyáltalában beszélni sem lehet, hogy ez az alakulat nemzetközi vonatkozásokban Amerika-ellenes politikát csináljon, mert hiszen erre az amerikaiak nem adnak pénzt, azaz ha ilyet csinál- nak, nem jön a dollár. A helyzet az, hogy látszatra a franciák  gy csinálnak, mintha  n l- l  politikát akarnának folytatni, holott valójában már sz z százalékban lefeküdtek. Ezzel szemben az angolok, akiknek nincs sz ks g k k zvet lem ny k megnyugtatas ra, mert nincs erős kommunista párt, nyíltan nem hadakoznak a Marshall-terv ellen, de k zben  gyekoznak helytállni, legalábbis hosszú távlatban olyan politikát folytatni, hogy valami- kor majd kikerüljenek az amerikaiak szorításából.

Annyit mindenestre meg lehet állapítani, hogy a Marshall-terv útja nem olyan sima, mint a Fifth Avenue trottoirja, s hogy megfordítsam azt, amit Lenin mondott a forrada- lomr l a Nyevszki Prospekt trottoirj val kapcsolatban. Belső amerikai és külső ellent - tek újabb és újabb akadályt g rdit enek a Marshall-terv megvalósítása el . Minden újabb lépés egy Scylla  s Charibdis közötti evick l st jelent. Az infláció Amerikában lassan, de biztosan halad, amelynél csak egy deflációs krízis veszélye nagyobb. Ugyanakkor a k - l nb z  amerikai érdekcsoportok állandóan egymás lábára lépnek a propagandában. Forrestal bejelenti, hogy b zisosokat fognak kérni a Marshall-pénzért, amit azután Marshall

megcáfol stb. – Legutóbb Walter Lippmann undiplomatic department-nek nevezte el a State Department-t.⁷

Egyrészt hadakozni magántőkével, másrészt el akarják hitetni az amerikai és európai magántőkével, hogy érdemes befektetni. De vajon találnak-e eleendő olyan őrtületet Európában és az USA-ban, akik akár egy hotelt vagy pláne gyárat fog építeni tűzhányókra vagy jobban mondva olyan helyekre, amelyekre tüzet akarnak okádani. A Marshall-terv csakis hosszabb lejárattal képzelhető el, márpedig ha hosszabb lejárattal gondolkoznak, számolniok kell azzal, hogy az, amit befektetnek, egy szép napon az oroszok ölébe hull. Nem csoda, ha olyan habozás és ellenkezés tapasztalható a Marshall-terv körül.

Ami Magyarországot illeti, örömmel hallom, hogy a sok nehézség ellenére haladnak a dolgok. Noha a drágaság még mindig elég nagy és augusztustól decemberig az árak erősen emelkedtek, az újjáépítés és a termelés teljes erővel folyik. Pl. arról is tudomást szereztem, hogy az ipar annyira fokozta a termelést, hogy ma már 50 millió dollár értékű árut tudnánk eladni Dél-Amerikának vagy mint csereárut felhasználni. Ám mindenél fontosabb az az öntudatos, erélyes külpolitika, amelyet Gyöngyösi távozása óta megindítottunk. A szomszéd államokkal való összefogás a legnagyobb gazdasági és politikai jelentőséggel bír. Ezzel tudjuk a magyarság potenciális erejét emelni. Hogy ez mennyire így van, azt abból is meg tudjuk ítélni, hogy milyen konsternációt és ijedelmet kelt az új alakulás az amerikaiak táborában. Anglia és Nyugat-Európa nemcsak Oroszországgal, de egy másik nagy kelet-európai gazdasági egységgel áll szemben, előbb-utóbb be kell majd látniok, hogy ez hasznukra válhat, mert mindig több és több nyersanyagot és terményt tudnak dollár nélkül vásárolni, ami bizonyos függetlenítés lehetőségét jelenti Amerika felé. Legutóbbi svájci tartózkodásom alatt azt az érdekes tapasztalatot nyertem, hogy noha a svájciak politikailag helyeslik a Marshall-tervet, gazdaságilag félnek tőle, mert az amerikai nyersanyagok drágák, és az iparban felhasználandó réz, nikkell stb. ebben az esetben erősen megdrágítja ipari termékeiket és versenyképtelenné teszi őket. Ezenkívül ezért dollárral kell fizetni. Így hát Svájc is szívesen fordul gazdaságilag Kelet-Európa felé. Mindezek ellenére nem akarom magamat illúziókban ringatni és tudom, hogy a másik tábor a nehézségek ellenére rendkívül erős, és azt sem szabad elfelejteni, hogy a mi oldalunkon még sok a gyenge pont.

Most pedig hadd térjek vissza a Te Zauberbergedre, amelyet sajnos én is jól ismerek. Nem egy telet töltöttem ott. Ismételten csak azt tanácsolhatom, hogy illeszkedj be abba a csendbe. Engedd, hogy a harcos embert egy időre felváltsa a filozófus. Ez csak jót tesz. Kevesebb cigarettát és több levegőt kell szívnod. Egy kissé el kell felejteni a pesti zajlást. Különben is azt hiszem, hogy az ott nagy számban ugrádozó mókusokon kívül a Zauberberg nimfái és szirénjei is megfelelő szórakozást nyújtanak. Ahogy én a Béla barátomat ismerem, ezekkel szemben még kevesebb ellenállást tanúsít, mint a cigarettával szemben. Tudom, hogy milyen szerepet játszanak ezek a betegségüknel fogva überspannt⁸ lények a Zauberberg életében. Van ott minden fajtából. És talán a hazai hölgyek is meg-meglátogatnak hébe-hóba.

Most Budapestre megyek, de csak 5-6 napig maradok otthon. Visszafelé esetleg meglátogatlak, de nem merem biztosan ígérni.

Szívélyesen üdvözlő és jobbulást kíván

Károlyi Mihály

Ui. Ez a levél természetesen magánlevél,⁹ és semmi esetre sem publikálható, legfeljebb csak részleteket vehet[sz] át belőle párizsi levél formájában, de azt is úgy, hogy min-

den személyes vonatkozást el kell tüntetni belőle. Nagyon megharagudnék, ha bárki még csak sejtethné is, hogy én írtam.

Még csak annyit, hogy ne dőlj be a disszidáló vezetőnek, és ne hidd, hogy kikapcsolódott a politikából. Éppen mert disszidáló, előkelő támogatásban részesül az itteni rakparton.¹⁰

PIL 704. f. vegyes (másolat)

¹ Varázshegy (német). Zsolt Béla tudószanatóriumban tartózkodott.

² Szójáték a film úttörőjének nevével: fényes Párizs, illetve obskúrus Párizs.

³ Feltehetőleg Reverseaux de Rouvray márkí.

⁴ Mit csinál az Ön kedves unokatestvére, Berchtold? Él még? (francia)

⁵ Gaulle-izmus-pótlék. A világháború után lekicsinylő hangzású az „ersatz” - így nevezték a német háborús pótteát, -kávét, -lekvárt stb.

⁶ Nem annyira harmadik erő, mint „harmadik gyenge.” (francia)

⁷ Szójáték az amerikai Külügyminisztérium nevével: nem „Állami hivatal”, hanem „Diplomáciaellenes hivatal”.

⁸ Tülfeszített, itt: felajzott (német).

⁹ A levelet, noha magánlevél, a Külügyminisztérium irattára őrizte meg. Az 1970-es években a Külügyminisztérium munkatársa, Angyal Kocka Valéria összeállítást készített a Külügyminisztérium irattárában őrzött Károlyi-jelentésekből és iratokból, és az érdekesebb darabokról fénymásolatot adott a PIL-nek, ahol szintén kutatott e tárgyban. Azokat a dokumentumokat, melyek az ő gyűjtésében szerepelnek, de a KÜM levéltárában eddig nem találtuk meg, a PIL Károlyi-fondjának jelzetével közöljük.

¹⁰ A „rakpart” a Quai, vagyis a francia Külügyminisztérium. Feltehetőleg Auer Párról van szó.

422. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA A MAGYAR KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

(Párizs, 1948. január 22.)

Parti pour Budapest.¹

KÜM irattára. Károlyi szem. dosszié (egykorú másolat)

¹ Budapestre indultam. (francia)

423. KÁROLYI MIHÁLYNÉ P. KÁROLYI ERZSÉBETHEZ

(St. Moritz, 1948. február 5.)

Remélem megkaptad a csomagokat, amiket Sweizből küldtünk. Itt vagyunk Judithtal az olimpiai játékokra. Hihetetlen meleg az idő - és rengeteg az ember. Mihály Pesten van, onnan Prágába és hétfőn jön Zürichbe. Az Egyetem utcában lakott. A holmijaid egy részét mint német tulajdont lefoglalták - sajnos, nem tudtunk segíteni. 2 hétig maradtunk még - azután Londonba megyek - onnan Budapestre és márciusban Párizsba. Remélem jobban vagy és az evési körülmények jobbak.

Ölel
Love¹

Katus
Judith

PIL 704. f. vegyes (eredeti)

¹ Szeretettel (angol).